

Fremsat den 20. marts 2024 af justitsministeren (Peter Hummelgaard)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om undersøgelse af beslutningen om hjemsendelse af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste

(Udvidelse af undersøgelsen)

§ 1

I lov nr. 711 af 13. juni 2023 om undersøgelse af beslutningen om hjemsendelse af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste foretages følgende ændringer:

1. I lovens *titel* indsættes efter »Efterretningstjeneste«: »samt iværksættelse og tilrettelæggelse af efterforskningen og retsforfølgningen i straffesagerne mod Lars Johan Findsen og Claus Hjort Frederiksen«.

2. I § 3 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Undersøgelseskommissionen har endvidere til opgave at undersøge forløbet vedrørende efterforskningen og retsforfølgningen i straffesagerne mod Lars Johan Findsen og Claus Hjort Frederiksen. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der i forbindelse med efterretningstjenesternes og anklagemyndighedens iværksættelse og tilrettelæggelse af efterforskningen og retsforfølgningen blev varetaget usaglige hensyn.«

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

3. I § 3, *stk. 2*, der bliver stk. 3, indsættes efter »stk. 1«: »og 2«.

4. I § 3, *stk. 3*, der bliver stk. 4, ændres »stk. 2« til: »stk. 3«.

5. I § 7, *stk. 1*, ændres »strengt nødvendigt« til: »af afgørende betydning«.

6. I § 17 ændres »stk. 3,« til: »stk. 4,«.

7. I § 22, *stk. 2, 1. pkt.*, indsættes efter »§ 3, stk. 1«: »og 2«.

8. Efter kapitel 8 indsættes:

»Kapitel 8 a

Forældelse af ministres strafansvar

§ 22 a. Forældelsesfristen for ministres strafansvar for forhold omfattet af undersøgelseskommissionens undersøgelse, jf. § 3, stk. 1 og 2, er i intet tilfælde mindre end 6 måneder efter, at undersøgelseskommissionen har afgivet en beretning om resultatet af sin undersøgelse, jf. § 22, stk. 1.«

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Stk. 2. § 1, nr. 8, finder anvendelse på forhold, der er begået før lovens ikrafttræden, medmindre forældelse efter de hidtil gældende regler er indtrådt før lovens ikrafttræden.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Udvidelse af undersøgelsens afgrænsning
 - 2.1. Gældende ret
 - 2.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
3. Forholdet til databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven
4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.
6. Administrative konsekvenser for borgerne
7. Klimamæssige konsekvenser
8. Miljø- og naturmæssige konsekvenser
9. Forholdet til EU-retten
10. Hørte myndigheder og organisationer mv.
11. Sammenfattende skema

1. Indledning

Ved lov nr. 711 af 13. juni 2023 om undersøgelse af beslutningen om hjemsendelse af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste (herefter FE-undersøgelseskommissionsloven), som fulgte op på regeringsgrundlaget "Ansvar for Danmark", blev det retlige grundlag skabt for nedsættelsen af en særlig undersøgelseskommission, der skulle have til opgave at undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste, der fandt sted i august 2020. Undersøgelseskommissionen blev efter lovens ikrafttræden nedsat af justitsministeren pr. 1. oktober 2023.

Det fremgår videre af regeringsgrundlaget, at regeringen i respekt for den verserende straffesag, når sagen er afsluttet, vil tage stilling til behovet for en yderligere undersøgelseskommission og drøfte det med Folketinget.

Justitsministeren tiltrådte den 1. november 2023 Rigsadvokatens indstillinger om, at straffesagerne mod Lars Johan Findsen og Claus Hjort Frederiksen ikke gennemføres. Dette skete efter, at Forsvarets Efterretningstjeneste havde meddelt anklagemyndigheden, at det efter Højesterets kendelser den 12. oktober 2023 ikke var sikkerhedsmæssigt forsvarligt at fremlægge de klassificerede oplysninger i sagerne i retten.

Regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) og Socialistisk Folkeparti indgik den 6. december 2023 en aftale om bl.a. at udvide undersøgelseskommissionens mandat. Det fremgår af aftalen, at regeringen og Socialistisk

Folkeparti på baggrund af den meget betydelige offentlige debat og de spekulationer, der har været om håndteringen af sagerne mod Lars Findsen og Claus Hjort Frederiksen og i lyset af, at straffesagerne mod Lars Findsen og Claus Hjort Frederiksen ikke gennemføres, er enige om, at sagerne undersøges ved at udvide den igangværende undersøgelseskommissions mandat. Undersøgelsen udvides til at omfatte, om der er varetaget usaglige hensyn i forbindelse med efterretningstjenesternes og anklagemyndighedens iværksættelse og tilrettelæggelse af efterforskningen og retsforfølgningen. Lovforslaget har til formål at udvide den igangværende undersøgelseskommissions undersøgelse i overensstemmelse med aftalen.

Der gør sig efter regeringens opfattelse helt særlige omstændigheder gældende i forbindelse med en undersøgelse vedrørende efterretningstjenesternes forhold, herunder navnlig i relation til beskyttelse af klassificerede oplysninger. Der lægges derfor op til, at undersøgelsen skal ske inden for de retlige rammer, der er etableret ved FE-undersøgelseskommissionsloven.

2. Udvidelse af undersøgelsens afgrænsning

2.1. Gældende ret

FE-undersøgelseskommissionsloven udgør det retlige grundlag for nedsættelsen af en særlig undersøgelseskommission, som har til opgave at undersøge forløbet vedrø-

rende tjenestefritagelsen af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste, der fandt sted i august 2020.

Der er i forbindelse med fastsættelsen af rammerne for undersøgelseskommissionens undersøgelse foretaget en afvejning mellem på den ene side hensynet til ikke at udbrede kendskabet til klassificerede oplysninger mere end strengt nødvendigt og på den anden side hensynet til at skabe klarhed over det undersøgte forløb, herunder med henblik på at drage læring heraf og skabe grundlag for at vurdere, om der foreligger forhold, der kan give anledning til at søge et ansvar gjort gældende, jf. Folketingstidende 2022-23 (2. samling), tillæg A, L 85 som fremsat, side 4 f. På de punkter, hvor der ikke er gjort afvigelse, tilnærmer rammerne sig i videst muligt omfang ordningen i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner. Loven indeholder regler om bl.a. tilrettelæggelsen af undersøgelsen mv., oplysnings- og vidnepligt, de berørte personers retsstilling (retssikkerhedsgarantier) og tavshedspligt. Det kan herudover bemærkes, at det fremgår af FE-undersøgelseskommissionslovens § 4, stk. 1, 2. pkt., at undersøgelsen skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at forholdet til fremmede magter og hensynet til statens sikkerhed, til sagens opklaring eller til tredjemand ikke skades.

Det fremgår af § 1, stk. 1, i FE-undersøgelseskommissionsloven, at der nedsættes en undersøgelseskommission bestående af tre medlemmer, der udpeges af justitsministeren blandt dommerne i Vestre Landsret efter indstilling fra præsidenten for denne ret.

Det fremgår af lovens § 3, stk. 1, at undersøgelseskommissionen har til opgave at undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste, der fandt sted i august 2020. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der i forbindelse med tjenestefritagelsen blev varetaget usaglige hensyn.

Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, jf. Folketingstidende 2022-23 (2. samling), tillæg A, L 85 som fremsat, side 14, at kommissionen ikke skal foretage en fornyet undersøgelse af de spørgsmål, som Undersøgelseskommissionen om FE undersøgte og redegjorde for. I det omfang, de forhold, som kommissionen har til opgave at undersøge, er behandlet af Undersøgelseskommissionen om FE, vil kommissionen i relevant omfang kunne inddrage Undersøgelseskommissionen om FE's beretning i sit arbejde.

Det fremgår af lovens § 3, stk. 2, at undersøgelseskommissionen på grundlag af den i stk. 1 nævnte undersøgelse skal udtale sig om, hvorvidt der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar. Af lovens § 3, stk. 3, fremgår det, at denne udtalelse alene skal afgives i det omfang, ingen af undersøgelseskommissionens medlemmer finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt.

Det fremgår af lovens § 22, stk. 1, at undersøgelseskommissionen afgiver en beretning om resultatet af sin undersøgelse.

Beretningen skal udarbejdes og offentliggøres i en form, som ikke indeholder informationer, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand. Justitsministeren offentliggør beretningen.

Det fremgår af lovens § 22, stk. 2, at hvis kommissionen vurderer, at den beretning, der er omtalt i stk. 1, ikke kan udformes således, at den indeholder en tilstrækkelig redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommissionen efter § 3, stk. 1, skal undersøge, skal kommissionen udarbejde en yderligere beretning, som afgives til justitsministeren. Denne beretning offentliggøres ikke. Justitsministeren giver Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne adgang til beretningen.

Det fremgår af bemærkningerne til FE-undersøgelseskommissionsloven, jf. Folketingstidende 2022-23 (2. samling), tillæg A, L 85 som fremsat, side 8, at undersøgelseskommissionen bør tilrettelægge sit arbejde, således at den så vidt muligt kan afgive beretning om resultatet af sin undersøgelse senest et år efter, at kommissionen er nedsat.

2.1.2. Det fremgår af § 5, stk. 1, i lov nr. 117 af 15. april 1964 om ministres ansvarlighed, som ændret ved § 7 i lov nr. 433 af 31. maj 2000 (ministeransvarlighedsloven), at en minister straffes, hvis han forsætligt eller af grov uagtsomhed tilsidesætter de pligter, der påhviler ham efter grundloven eller lovgivningen i øvrigt eller efter hans stillings beskaffenhed. Det fremgår af bestemmelsens stk. 2, at bestemmelsen i stk. 1 finder anvendelse, såfremt en minister giver folketingsretlige eller vildledende oplysninger eller under folketingsbehandlingen af en sag fortier oplysninger, der er af væsentlig betydning for tingets bedømmelse af sagen.

Det fremgår af ministeransvarlighedslovens § 8, 1. pkt., at ministres strafansvar forældes efter borgerlig straffelovs §§ 93-95. Det fremgår af bestemmelsens 2. pkt., at forældelsesfristen dog i intet tilfælde er mindre end 5 år. Bestemmelsen vedrører ikke alene strafansvar efter ministeransvarlighedslovens § 6, men også ansvar efter de bestemmelser i den øvrige lovgivning, som hjemler strengere straf, og hvortil ministeransvarlighedslovens § 7 henviser, jf. Folketingstidende 1963-1964 (1. samling), tillæg A, spalte 264.

Bestemmelsen henviser til de almindelige regler om forældelse af strafansvar for overtrædelser af borgerlig straffelov, men betegner i forhold hertil en skærpelse for så vidt angår spørgsmålet om forældelsesfristens længde. Bestemmelsen har til formål at sikre, at forældelse ikke vil kunne ske, før der har været afholdt nyvalg til Folketinget, således at et eventuelt nyt folketingsflertal vil have mulighed for at tage stilling til tiltalsspørgsmålet, jf. Folketingstidende 1963-1964 (1. samling), tillæg A, spalte 264.

2.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.2.1. Der har været en meget betydelig offentlig debat og

været rejst en række spekulationer om håndteringen af straffesagerne mod Lars Johan Findsen og Claus Hjort Frederiksen.

Det foreslås på den baggrund med lovforslaget, at den igangværende FE-undersøgelseskommissions undersøgelse også skal omfatte, om der er varetaget usaglige hensyn i forbindelse med efterretningstjenesternes og anklagemyndighedens iværksættelse og tilrettelæggelse af efterforskningen og retsforfølgningen i straffesagerne mod Lars Johan Findsen og Claus Hjort Frederiksen.

Undersøgelsen vil skulle omfatte alle relevante myndigheds personer, herunder ministre, og vil skulle belyse, om der i forbindelse med efterforskningen og retsforfølgningen er varetaget usaglige hensyn, herunder f.eks. politiske eller personlige interesser.

På baggrund af den beskrevne undersøgelse skal undersøgelseskommissionen foretage retlige vurderinger til belysning af, om der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar.

2.2.2. Der gør sig efter regeringens opfattelse helt særlige omstændigheder gældende i forbindelse med en undersøgelse vedrørende efterretningstjenesternes forhold, herunder navnlig i relation til beskyttelse af klassificerede oplysninger. Der lægges derfor op til, at udvidelsen af undersøgelseskommissionens mandat skal ske inden for de retlige rammer, der er etableret ved FE-undersøgelseskommissionsloven, og som er udtryk for en afvejning mellem på den ene side hensynet til ikke at udbrede kendskabet til klassificerede oplysninger mere end strengt nødvendigt og på den anden side hensynet til at skabe klarhed over det undersøgte forløb, herunder med henblik på at drage læring heraf og skabe grundlag for at vurdere, om der foreligger forhold, der kan give anledning til at søge et ansvar gjort gældende, jf. nærmere pkt. 2.1 ovenfor. I lyset af den generelle forudsætning i FE-undersøgelseskommissionslovens § 4, stk. 1, 2. pkt., om, at undersøgelsen skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at forholdet til fremmede magter, hensynet til statens sikkerhed, sagens opklaring eller til tredjemand ikke skades, betyder det bl.a., at materiale, udskrifter og tilkendegivelser mv. som det klare udgangspunkt vil skulle stilles til rådighed for bisidderen i lokaler, som kommissionen råder over, og at eventuelle udtalelser mv. som det klare udgangspunkt vil skulle overgives fysisk til kommissionen i de sikrede lokaler, kommissionen har rådighed over. Det bemærkes dog, at dette udgangspunkt vil kunne fraviges for så vidt angår materiale mv., som ikke er klassificeret.

En udvidelse af undersøgelsens afgrænsning vil have betydning for undersøgelsens tidsperspektiv. Det forudsættes på den baggrund, at undersøgelseskommissionen bør tilrettelægge sit arbejde, således at den så vidt muligt kan afgive beretning om resultatet af sin undersøgelse senest den 1. april 2026. Henset hertil foreslås det, at forældelsesfristen for ministres strafansvar for forhold omfattet af undersøgelses-

seskommissionens undersøgelse i intet tilfælde er mindre end 6 måneder efter, at undersøgelseskommissionen har afgivet en beretning om resultatet af sin undersøgelse.

Hvis kommissionen ikke kan afgive beretning inden det nævnte tidspunkt, vil kommissionen skulle orientere justitsministeren skriftligt om baggrunden herfor, om fremdriften i undersøgelsen og om, hvornår kommissionen forventer at kunne afgive sin beretning.

3. Forholdet til databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven

Det fremgår af artikel 2, stk. 1, i databeskyttelsesforordningen (Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger), at forordningen finder anvendelse på behandling af personoplysninger, der helt eller delvis foretages ved hjælp af automatisk databehandling, og på anden ikkeautomatisk behandling af personoplysninger, der er eller vil blive indeholdt i et register.

Af databeskyttelsesforordningens artikel 2, stk. 2, litra a, fremgår det, at forordningen ikke gælder for behandling af personoplysninger under udøvelse af aktiviteter, der falder uden for EU-retten. Som eksempel herpå fremgår det af præambelbetragtning 16, at forordningen ikke finder anvendelse på aktiviteter vedrørende statens sikkerhed.

Efterretningstjenesternes virksomhed anses for at være aktiviteter vedrørende statens sikkerhed, der falder uden for forordningens anvendelsesområde, jf. forordningens artikel 2, stk. 2, litra a.

Det fremgår på den baggrund af § 19 i FE-undersøgelseskommissionsloven bl.a., at databeskyttelsesloven og Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger ikke gælder for den virksomhed, der udøves af undersøgelseskommissionen. Der henvises til bemærkningerne til FE-undersøgelseskommissionsloven, jf. Folketingstidende 2022-23 (2. samling), tillæg A, L 85 som fremsat, side 11, hvor det fremgår, at den virksomhed, der udøves af undersøgelseskommissionen, vurderes at falde uden for databeskyttelsesforordningens anvendelsesområde, jf. forordningens artikel 2, stk. 2, litra a, ligesom der henvises til bemærkningerne til § 19.

Det foreslås med lovforslagets § 1, nr. 2, at undersøgelseskommissionen også får til opgave at undersøge forløbet vedrørende efterforskningen og retsforfølgningen i straffesagerne mod Lars Johan Findsen og Claus Hjort Frederiksen. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der i forbindelse med efterretningstjenesternes og anklagemyndighedens iværksættelse og tilrettelæggelse af efterforskningen og retsforfølgningen blev varetaget usaglige hensyn. Undersøgelsen kan indebære en nærmere un-

dersøgelse af forhold vedrørende efterretningstjenesternes virke.

Databeskyttelsesloven og databeskyttelsesforordningen finder derfor ikke anvendelse på den virksomhed, der udøves af undersøgelseskommissionen, jf. § 19 i FE-undersøgelseskommissionsloven.

4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

En udvidelse af den igangværende undersøgelseskommissions mandat vil medføre merudgifter for staten. Herunder kan nævnes ekstra udgifter til vederlæggelse af undersøgelseskommissionens medlemmer, udsøgeren samt sekretariatsbistand og anden praktisk eller sagkyndig bistand, herunder eventuel substitution i de pågældendes hovedstillinger, lokaleudgifter, udgifter til bisiddere, kontorholdsudgifter mv.

Udgifterne afholdes konkret af Justitsministeriets konto for strafferetspleje mv. Eventuelle merudgifter ud over det budgetterede kan optages direkte på forslag til lov om tillægsbevilling.

Lovforslaget vurderes ikke at medføre økonomiske konsekvenser for regioner og kommuner. Lovforslaget vurderes derudover ikke at have implementeringsmæssige konsekvenser for det offentlige.

Principperne for digitaliseringsklar lovgivning vurderes ikke at være relevante for lovforslaget.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

6. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

7. Klimamæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen klimamæssige konsekvenser.

8. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljø- og naturmæssige konsekvenser.

9. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.

10. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 10. januar 2024 til den 7. februar 2024 (28 dage) været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Aarhus Retshjælp, Advokatrådet, Akademikerne (AC), Amnesty International, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Arbejdsretten, Ase Lønmodtager, Centralorganisationernes Fællesudvalg, CEPOS, Danmarks Frie Fagforening, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Dansk Industri, Dansk Journalistforbund, Danske Advokater, Danske Medier, Danske Regioner, Datatilsynet, De Frie Funktionærer, Den Danske Dommerforening, Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder, Den Særlige Klageret, Den Uafhængige Politiklagemyndighed, Det Faglige Hus, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet, DIGNITY – Dansk Institut mod Tortur, DJØF, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH), Familieretshuset, Foreningen af Offentlige Anklagere, Foreningen af Statsadvokater, FTF, Gadejuristen, HK Danmark, Oxfam IBIS, Institut for Menneskerettigheder, Institut for Samfund og Globalisering, Roskilde Universitet, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet, Institut for Statskundskab, Aalborg Universitet, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, International Rehabilitation Center for Torture Victims, IT-Politisk Forening, Juridisk Institut, Syddansk Universitet, Juridisk Institut, Aalborg Universitet, Juridisk Institut, Aarhus Universitet, Justitia, KL, Kommunale Tjenestemænd og Overenskomstansatte, Kraka, Kristelig Fagforening (Krifa), Københavns Retshjælp, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Lederne, Ligebehandlingsnævnet, Nordisk Ministerråd, Offentligt Ansattes Organisationer, Politidirektørforeningen, Politiforbundet, Procesbevillingsnævnet, Retspolitisk Forening, Rigsrevisionen, samtlige byretter, Stats- og Kommunalt Ansattes Forhandlingsfællesskab, Sø- og Handelsretten, Tinglysningssretten, Veron, Vestre Landsret og Østre Landsret.

11. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Det forventes, at lovforslaget vil medføre økonomiske konsekvenser for staten. Udgifter som følge af lovforslaget afholdes af Justitsministeriets konto for strafferetspleje mv.
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Klimamæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget har ingen EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering (der i relevant omfang også gælder ved implementering af ikke-erhvervsrettet EU-regulering)	Ja	Nej X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Lovens titel er lov om undersøgelse af beslutningen om hjemsendelse af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste.

Det foreslås, at *titlen* på lov om undersøgelse af beslutningen om hjemsendelse af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste ændres fra "Lov om undersøgelse af beslutningen om hjemsendelse af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste" til "Lov om undersøgelse af beslutningen om hjemsendelse af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste samt iværksættelse og tilret-

telæggelse af efterforskningen og retsforfølgningen i straffesagerne mod Lars Johan Findsen og Claus Hjort Frederiksen".

Forslaget er en konsekvens af, at det med lovforslaget foreslås, at undersøgelsen også skal omfatte, om der er varetaget usaglige hensyn i forbindelse med efterretningstjenesternes og anklagemyndighedens iværksættelse og tilrettelæggelse af efterforskningen og retsforfølgningen i straffesagerne mod Lars Johan Findsen og Claus Hjort Frederiksen, jf. lovforslagets § 1, nr. 2.

Til nr. 2

Det fremgår af § 3, stk. 1, i lov om undersøgelse af beslutningen om hjemsendelse af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste (FE-undersøgelseskommis-

sionsloven), som afgrænser undersøgelseskommissionens opgaver, at undersøgelseskommissionen har til opgave at undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste, der fandt sted i august 2020. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der i forbindelse med tjenestefritagelsen blev varetaget usaglige hensyn.

Det foreslås, at der indsættes en bestemmelse i lovens § 3, stk. 2, hvorefter undersøgelseskommissionen endvidere har til opgave at undersøge forløbet vedrørende efterforskningen og retsforfølgningen i straffesagerne mod Lars Johan Findsen og Claus Hjort Frederiksen. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der i forbindelse med efterretningstjenesternes og anklagemyndighedens iværksættelse og tilrettelæggelse af efterforskningen og retsforfølgningen blev varetaget usaglige hensyn.

Den foreslåede bestemmelse udvider undersøgelseskommissionens opgaver.

Undersøgelsen vil skulle omfatte alle relevante myndigheds-personer, herunder ministre, og vil skulle belyse, om der i forbindelse med efterforskningen og retsforfølgningen er varetaget usaglige hensyn, herunder f.eks. politiske eller personlige interesser.

Til nr. 3

Det fremgår af § 3, stk. 2, i FE-undersøgelseskommissionsloven, at undersøgelseskommissionen på grundlag af den i stk. 1 nævnte undersøgelse skal udtale sig om, hvorvidt der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar.

Det foreslås at ændre lovens § 3, stk. 2, der bliver til stk. 3, således at der også indsættes en henvisning til det foreslåede stk. 2.

Den foreslåede ændring vil medføre, at undersøgelseskommissionen på grundlag af undersøgelsen af forløbet vedrørende efterforskningen og retsforfølgningen i straffesagerne mod Lars Johan Findsen og Claus Hjort Frederiksen efter det foreslåede § 3, stk. 2, skal udtale sig om, hvorvidt der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar.

På baggrund af den beskrevne undersøgelse, skal undersøgelseskommissionen således foretage retlige vurderinger til belysning af, om der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar.

Med hensyn til embedsmænd, der er fratrukket deres stillinger i den statslige forvaltning, kan der ikke rejses spørgsmål om disciplinært ansvar, men der kan rejses spørgsmål om eventuelt strafferetligt ansvar, jf. herved straffelovens §§ 155-157, hvis der ikke er indtrådt forældelse. Undersøgelseskommissionens eventuelle vurdering af det strafferetlige spørgsmål må udformes i lyset heraf.

I lighed med, hvad der er forudsat i den ordning, der gælder efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, bør undersøgelseskommissionen ikke udtale sig på en sådan måde, at det efterlader det indtryk, at der ville have været grundlag for at søge et disciplinæransvar gennemført, hvis den pågældende fortsat havde været ansat i den statslige forvaltning. Baggrunden for denne begrænsning er, at den pågældende ikke vil have mulighed for at få et sådant belastende udsagn prøvet under en efterfølgende disciplinærsag.

For så vidt angår ministre vil undersøgelseskommissionen kunne undersøge de faktiske omstændigheder. Som det tilsvarende gælder efter lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner, vil undersøgelseskommissionen ikke skulle foretage retlige vurderinger af ministres forhold, herunder vurdere, om lov om ministres ansvarlighed (eller andre relevante ansvarsregler) må antages at være overtrådt. Det vil således tilkomme Folketinget at tage stilling til spørgsmålet om ministres politiske og/eller retlige ansvar.

Til nr. 4

Det fremgår af § 3, stk. 3, i FE-undersøgelseskommissionsloven, at den i stk. 2 nævnte udtalelse alene skal afgives i det omfang, ingen af undersøgelseskommissionens medlemmer finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt.

Det foreslås at ændre lovens § 3, stk. 3, der bliver til stk. 4, således at henvisningen til stk. 2 ændres til stk. 3.

Forslaget er en konsekvens af, at der med lovforslagets § 1, nr. 2, foreslås indsat et nyt stk. 2 i lovens § 3.

Til nr. 5

Det fremgår af § 7, stk. 1, i FE-undersøgelseskommissionsloven, at undersøgelseskommissionen kan anmode en person om at afgive forklaring for kommissionen som vidne, hvis det ikke har været muligt at få belyst et spørgsmål på anden måde, og kommissionen vurderer, at det er strengt nødvendigt for en tilstrækkelig oplysning af sagen.

Den offentlige debat om rammerne for undersøgelsen har efterladt et indtryk af, at der er tvivl om, hvorvidt den hidtidige formulering af bestemmelsen, hvorefter afhøring af vidner kræver, at kommissionen vurderer det »strengt nødvendigt«, indebærer, at undersøgelseskommissionen vil være afskåret fra at foretage vidneafhøringer, som vil være af afgørende betydning for, at kommissionen kan lave en fyldestgørende undersøgelse.

Det foreslås på den baggrund at ændre lovens § 7, stk. 1, således at »strengt nødvendigt« ændres til »af afgørende betydning«.

Der er tale om en ændring, som har til formål at tydeliggøre, at undersøgelseskommissionen kan foretage afhøring af vid-

ner, hvis kommissionen vurderer, at det er af afgørende betydning for at sikre en tilstrækkelig oplysning af sagen.

Bestemmelsen om vidnepligt skal ses i lyset af FE-undersøgelseskommissionslovens § 4, stk. 1, 2. pkt., hvorefter undersøgelsen skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at forholdet til fremmede magter og hensynet til statens sikkerhed, til sagens opklaring eller til tredjemand ikke skades.

Den foreslåede ændring vil således ikke ændre på, at sagsoplysningen i undersøgelseskommissionen i videst muligt omfang vil skulle ske på grundlag af det foreliggende skriftlige materiale.

Hvis undersøgelseskommissionen – for at få et spørgsmål tilstrækkeligt belyst – finder det nødvendigt, at der afgives forklaring om spørgsmålet, har undersøgelseskommissionen derfor mulighed for at gennemføre afhøringer, hvis det ikke har været muligt at få belyst et givet spørgsmål på anden måde, og kommissionen vurderer, at det er af afgørende betydning for en tilstrækkelig oplysning af sagen.

Undersøgelseskommissionen skal således ved tilrettelæggelsen af sin undersøgelse – også i relation til vidneafhøringer – i behørigt omfang inddrage det tungtvejende hensyn til at begrænse udbredelsen af kendskabet til det klassificerede materiale, der vil kunne indgå i undersøgelsen.

Til nr. 6

Det fremgår af § 17 i FE-undersøgelseskommissionsloven, at undersøgelseskommissionen træffer beslutning ved stemmeflerhed, jf. dog § 3, stk. 3, og § 4, stk. 1.

Det foreslås at ændre lovens § 17, således at henvisningen til § 3, stk. 3, ændres til § 3, stk. 4.

Forslaget er en konsekvens af, at der med lovforslagets § 1, nr. 2, foreslås indsat et nyt stk. 2 i lovens § 3, der medfører, at § 3, stk. 3, bliver til § 3, stk. 4.

Til nr. 7

Det fremgår af § 22, stk. 1, i FE-undersøgelseskommissionsloven, at undersøgelseskommissionen afgiver en beretning om resultatet af sin undersøgelse. Beretningen skal udarbejdes og offentliggøres i en form, som ikke indeholder informationer, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand. Justitsministeren offentliggør beretningen.

Det fremgår af lovens § 22, stk. 2, at hvis kommissionen vurderer, at den beretning, der er omtalt i stk. 1, ikke kan udformes således, at den indeholder en tilstrækkelig redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommissionen efter § 3, stk. 1, skal undersøge, skal kommissionen udarbejde en yderligere beretning, som afgives til justitsministeren. Denne beretning offentliggøres ikke. Justitsmini-

steren giver Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne adgang til beretningen.

Det foreslås at ændre lovens § 22, stk. 2, 1. pkt., således at der også indsættes en henvisning til § 3, stk. 2.

Forslaget skal ses i sammenhæng med, at det med lovforslagets § 1, nr. 2, foreslås fastsat i lovens § 3, stk. 2, at undersøgelsen også skal omfatte, om der er varetaget usaglige hensyn i forbindelse med efterretningstjenesternes og anklagemyndighedens iværksættelse og tilrettelæggelse af efterforskningen og retsforfølgningen i straffesagerne mod Lars Johan Findsen og Claus Hjort Frederiksen.

Undersøgelseskommissionen vil også skulle afgive en beretning om resultatet af denne undersøgelse, og hvis kommissionen vurderer, at den beretning, der er omtalt i § 22, stk. 1, ikke kan udformes således, at den indeholder en tilstrækkelig redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommissionen skal undersøge, skal kommissionen udarbejde en yderligere beretning, som afgives til justitsministeren. Denne beretning offentliggøres ikke, men justitsministeren giver Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne adgang til beretningen.

Kommissionen bør dog bestræbe sig på at give en tilstrækkelig redegørelse i den beretning, som er omtalt i lovens § 22, stk. 1, og der vil derfor alene skulle afgives en beretning efter lovens § 22, stk. 2, hvis kommissionen vurderer, at det er nødvendigt at beskrive informationer, der vil kunne skade forholdet til fremmede magter, statens sikkerhed eller tredjemand, for at give en tilstrækkelig redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommissionen skal undersøge. Det vil herunder navnlig kunne være tilfældet, hvis det vurderes nødvendigt med henblik på at afgive en udtalelse om, hvorvidt der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar.

Til nr. 8

Det fremgår af ministeransvarlighedslovens § 8, 1. pkt., at ministres strafansvar forældes efter borgerlig straffelovs §§ 93-95. Det fremgår af bestemmelsens 2. pkt., at forældelsesfristen dog i intet tilfælde er mindre end 5 år. Bestemmelsen vedrører ikke alene strafansvar efter ministeransvarlighedslovens § 6, men også ansvar efter de bestemmelser i den øvrige lovgivning, som hjemler strengere straf, og hvortil ministeransvarlighedslovens § 7 henviser, jf. Folketingstidende 1963-1964 (1. samling), tillæg A, spalte 264.

Det foreslås, at der efter kapitel 8 indsættes et nyt kapitel 8 a om forældelse af ministres strafansvar. Med den foreslåede § 22 a fastsættes det, at forældelsesfristen for ministres strafansvar for forhold omfattet af undersøgelseskommissionens undersøgelse, jf. § 3, stk. 1 og 2, i intet tilfælde er mindre end 6 måneder efter, at undersøgelseskommissionen har afgivet en beretning om resultatet af sin undersøgelse, jf. § 22, stk. 1.

Den foreslåede bestemmelse vil medføre, at ministres eventuelle strafansvar for forhold omfattet af undersøgelseskommissionens undersøgelse ikke forældes før tidligst 6 måneder efter, at undersøgelseskommissionen har afgivet sin beretning. Det sikres derved, at tidshorizonten for undersøgelseskommissionens undersøgelse ikke afskærer Folketingets mulighed for at gøre et eventuelt strafferetligt ansvar gældende mod ministre på baggrund af undersøgelseskommissionens beretning.

Til § 2

Det foreslås i *stk. 1*, at loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Baggrunden for den foreslåede ikrafttrædelsesbestemmelse er, at det vurderes nødvendigt, at loven træder i kraft hurtigst muligt.

Loven gælder hverken for Færøerne eller Grønland og vil heller ikke kunne sættes i kraft for disse dele af riget, fordi loven, der foreslås ændret, ikke gælder for Færøerne eller Grønland og ikke indeholder hjemmel til at sætte loven i kraft for Færøerne og Grønland, jf. § 24 i FE-undersøgelseskommissionsloven.

Det foreslås i *stk. 2*, at § 1, nr. 8, finder anvendelse på forhold, der er begået før lovens ikrafttræden, medmindre forældelse efter de hidtil gældende regler er indtrådt før lovens ikrafttræden.

Dette vil medføre, at den foreslåede bestemmelse om forældelse af strafansvar, jf. lovforslagets § 1, nr. 8, vil gælde for forhold, der er begået før lovens ikrafttræden. Strafansvar, som på tidspunktet for lovens ikrafttræden er forældet, vil dog fortsat være forældet efter lovens ikrafttræden.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

Lov om undersøgelse af beslutningen om hjemsendelse af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste

§ 3. Undersøgelseskommissionen har til opgave at undersøge forløbet vedrørende tjenestefritagelsen af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste, der fandt sted i august 2020. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der i forbindelse med tjenestefritagelsen blev varetaget usaglige hensyn.

Stk. 2. På grundlag af den i stk. 1 nævnte undersøgelse skal undersøgelseskommissionen udtale sig om, hvorvidt der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar.

Stk. 3. Den i stk. 2 nævnte udtalelse skal alene afgives i det omfang, ingen af undersøgelseskommissionens medlemmer finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt.

Stk. 4. Undersøgelseskommissionen har ikke dømmende myndighed.

§ 7. Undersøgelseskommissionen kan anmode en person om at afgive forklaring for kommissionen som vidne, hvis det ikke har været muligt at få belyst et spørgsmål på anden måde, og kommissionen vurderer, at det er strengt nødvendigt for en tilstrækkelig oplysning af sagen.

Stk. 2. ---

§ 17. Undersøgelseskommissionen træffer beslutning ved stemmeflerhed, jf. dog § 3, stk. 3, og § 4, stk. 1.

§ 22. ---

Stk. 2. Vurderer kommissionen, at den beretning, der er omtalt i stk. 1, ikke kan udformes således, at den indeholder en tilstrækkelig redegørelse for de spørgsmål, som undersøgelseskommissionen efter § 3, stk. 1, skal undersøge, udarbejder kommissionen en yderligere beretning, som afgives

§ 1

I lov nr. 711 af 13. juni 2023 om undersøgelse af beslutningen om hjemsendelse af ledende medarbejdere i Forsvarets Efterretningstjeneste foretages følgende ændringer:

1. I lovens *titel* indsættes efter »Efterretningstjeneste«: »samt iværksættelse og tilrettelæggelse af efterforskningen og retsforfølgningen i straffesagerne mod Lars Johan Findsen og Claus Hjort Frederiksen«.

2. I § 3 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»*Stk. 2.* Undersøgelseskommissionen har endvidere til opgave at undersøge forløbet vedrørende efterforskningen og retsforfølgningen i straffesagerne mod Lars Johan Findsen og Claus Hjort Frederiksen. Kommissionen skal i den forbindelse undersøge, om der i forbindelse med efterretnings-tjenesternes og anklagemyndighedens iværksættelse og tilrettelæggelse af efterforskningen og retsforfølgningen blev varetaget usaglige hensyn.«

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

3. I § 3, *stk. 2*, der bliver stk. 3, indsættes efter »stk. 1«: »og 2«.

4. I § 3, *stk. 3*, der bliver stk. 4, ændres »stk. 2« til: »stk. 3«.

5. I § 7, *stk. 1*, ændres »strengt nødvendigt« til: »af afgørende betydning«.

6. I § 17, ændres »stk. 3,« til: »stk. 4,«.

7. I § 22, *stk. 2, 1. pkt.*, indsættes efter »§ 3, stk. 1«: »og 2«.

til justitsministeren. Denne beretning offentliggøres ikke. Justitsministeren giver Folketingets Udvalg vedrørende

Efterretningstjenesterne adgang til beretningen.

Stk. 3. ---

8. Efter kapitel 8 indsættes:

»Kapitel 8 a

Forældelse af ministres strafansvar

§ 22 a. Forældelsesfristen for ministres strafansvar for forhold omfattet af undersøgelseskommissionens undersøgelse, jf. § 3, stk. 1 og 2, er i intet tilfælde mindre end 6 måneder efter, at undersøgelseskommissionen har afgivet en beretning om resultatet af sin undersøgelse, jf. § 22, stk. 1.«

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Stk. 2. § 1, nr. 8, finder anvendelse på forhold, der er begået før lovens ikrafttræden, medmindre forældelse efter de hidtil gældende regler er indtrådt før lovens ikrafttræden.